

N~~T~~F~~E~~R

Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht

INHOUD

2022/482	Opinie
Liever een freelancer dan een bureaucraat dr. D. Molenaar
Algemeen	
2022/483	Minister - APenP COVID-19: Kamervragen over belemmeringen zzp'ers bij aanvraag coronasteunmaatregelen commentaar De redactie
2022/484	Minister - EZK COVID-19: Toch subsidie vaste lasten (TVL) vierde kwartaal 2021 voor zwangere ondernemers commentaar De redactie
2022/485	Minister - EZK COVID-19: Verlaging omzetverliesdrempel en verlenging aanvraagperiode TVL vierde kwartaal 2021 commentaar De redactie
2022/486	Minister - SZW COVID-19: Aanvraag NOW over januari-maart 2022 vanaf 14 februari 2022 commentaar De redactie
2022/487	Staatssecretaris - Financiën-F COVID-19: Kamerbrief verlenging uitstel van betaling in verband met de coronacrisis commentaar De redactie
Winst	
2022/488	Hoge Raad Participaties in filmfonds geen bron van inkomen (art. 81.1 Wet RO)
2022/489	Hoge Raad Verhuurde panden zijn niet allemaal bedrijfsmiddelen voor de HIR (art. 81.1 RO)
Arbeid, loon en resultaat	
2022/490	Gerechtshof Den Haag Hof raadt staatssecretaris van Financiën aan zich nogmaals te buigen over verzoek art. 63 AWR commentaar Van de Merwe
2022/491	Rechtbank Gelderland Schadevergoeding in verband met gemiste vrije tijd politiemedewerker onderworpen aan loonheffingen commentaar Noordenbos
Aanmerkelijk belang/Directeur-grotaandeelhouder	
2022/492	Gerechtshof Amsterdam Beëindiging middellijke verhuur leidt tot uitdeling commentaar Heldens
2022/493	Rechtbank Gelderland Onzakelijke verlettering staat toepassing aandelenfusiefaciliteit in de weg commentaar Ligthart
2022/494	Staatssecretaris - Financiën-F Antwoorden op Kamervragen over belastingontwijking door Zuidas-partners commentaar De redactie
Inkomsten uit vermogen/Inkomen uit sparen en beleggen	
2022/495	Staatssecretaris - Financiën-F Gevolgen arrest box 3 nog niet helder; tot nader order geen box 3-aanslagen commentaar De redactie
2022/496	Staatssecretaris - Financiën-F Antwoorden op vijf sets Tweede Kamervragen over box 3-arrest commentaar De redactie
2022/497	Belastingdienst Waardering verpachte gronden box 3 2021 commentaar De redactie
Inkomstenbelasting diversen	
2022/498	Hoge Raad Lijfrentepremie door vergissing op niet-geblokkeerde rekening: niet aftrekbaar (n-o)

Commentatoren
prof.mr.dr. P.G.H. Albert
mr. E. Alink
mr. Y. Ameziane
mr. A.J.M. Arends
mr. H. Arling
mr. P.T. van Arnhem
mr. J.P.W.H.T. Becks
mr. D. van Beelen
mr. R.S. Bekker
mr.drs. G. Benning
mr. C.C. van den Berg
R. van den Berg MRE
mr. L. Bergman
mr. P.W.L. van den Bersselaar
mr. R.B.H. Beune
mr.drs. J. Bierman
mr.dr. J.B.O. Bijl
drs. R.P. Bitter
mr. A.J. Blank
prof.mr.dr. J.P. Boer
mr. H.J. de Boer FB
mr. F.C. van der Bogt
mr. E.J.M. Bohnen
mr.drs. R.J. Bondrager
mr. E.G. Borghols
mr.drs. A.J. van den Bos
mr. J.W. Bosman
mr.dr. R.A. Bosman
mr. G.F. Boulogne
prof.dr. J.N. Bouwman
mr. P.A.M. Breekpot
dr. H.J. Bresser
drs. W. Brink
mr. N. ten Broek
mr. E.I. Brouwer
mr. J. Brouwer LLM
mr. B. Bruijnzeel
mr.dr. C. Bruijsten
dr. W. Bruins Slot
mr. P.A. Caljé
mr. P.L. Cheung
mr. G. van Dam
mr. K.M.G. Demandt
mr.dr. B.M.M. Didden
mr. A. Dinée
mr. T.J. Droog
prof. dr. A.J. van Doesum
dr.mr. M. van Dun
mr.drs. C.M. Dijkstra
mr. S.A. Eckhardt
mr. W.F.E.M. Egelie
mr. G.I. van Eijk
mr. H.A. Elbert
mr. A.L. Faber
mr. A.A. Fase

mr. J.C.L.M. Fijen
mr.dr. J. Ganzeveld
mr. J. Gooijer
mr. R.C.H. Graves
mr. N.I. Groenland
A.F. Gunn, MA (Cantab), LL.M
mr. J. de Haan
drs. R. van Haperen
mr. J.A.L. Heldens
mr. R.L.G. van den Heuvel
mr. J.A. Hill-Rijsbergen CFP
mr. N. van den Hoek
mr. P.W. Hofman
mr. M.H. Hogendoorn
mr. F. van Horzen
dr. M.J. van Hulten LLM
mr. V.S. Huygen Van Dyck-
Jagersma
T.J. Jacobs
mr. D.N.N. Jansen
mr. M. Jansen
mr. P.G.M. Jansen
mr.drs. F. de Jong
O. de Jong MSc
mr. B.W. Jorissen LL.M.
mr. B.A. Kalshoven
mr. J. Kastelein
mr. M.E. Kastelein
mr. B.S. Kats
drs. B.J. Kiekeveld
mr. M. Koerts
mr. N. Kolste
mr. W.R. Kooiman
mr.dr. J.J.A.M. Korving
M.W. Krijger MB RB
mr. A.C.M. Kuypers
mr. J. van der Laan
mr. M.H.W.N. Lammers
mr. M. van Leeuwen
drs. N.M. Ligthart
mr. H. Lohuis
mr. M.B. Lucas Luijckx
mr. C.C. Maree
mr. drs. A.J. Meijer
mr. A.L. Mertens
mr. J. van de Merwe
dr. D. Molenaar
mr. M. de L. Monteiro
G.J. van Mulbregt
mr.dr. R.M.P.G. Niessen-
Cobben
mr. M. Nieuweboer
dr. J.H.M. Nieuwenhuizen
mr. H.J. Noordenbos
mr. S. El Oiskhiri
mr. E.C.G. Okhuizen

mr. drs. S. Oosterbaan
mr. A.J.W. van Opzeeland
mr.drs. W.A. de Paepe
mr. S.R. Panoram
mr. A.J.C. Perdaems
mr. L.J.A. Pieterse
mr. D.R. Post
mr. E.D. Postema
C. Presilli Msc LL.M.
mr. M.A.A. Ramaekers
A.W. Ravelli LL.M.
J.J.H. Reijnen LLM
mr. M.M. de Reus
mr. J. Rolleman
dr. H.M. Roose
dr. R.W.G. Rouwers
mr. V. Sathananthan LL.M.
mr. B. Schaafsma
mr. F.A.M. Schoenmaker
prof.dr.mr. B.M.E.M. Schols
mr. P.S. Schouten
mr. D.C. Simonis
mr. J.M. Sitsen
mr. M. Soltysik
mr.drs. R. Steenman
mr. A.H.W. Steijn
mr. E. Swaving Dijkstra
mr. E.H.A.M. Thijssen
drs. M.J.M.A. Toet
mr. J.M. van der Vegt
mr.drs. E.J.H. Vermeulen
mr. W. Verstijnen
drs. C. Verweij
drs. N.E. Vis
prof.dr. J. Vleggeert
mr. A.E.H. van der Voort
Maarschalk
mr. A.M. Vrenegoor
mr. A.C.M. de Vries
mr. J.A.W. Vrolijk
mr. A. Vroon
mr. M.B. Weijers
dr. F.M. Werger
mr. D. Westerman
mr. M.M.Q. Wiezer
mr. I. van Wijk
prof.dr. M.F. de Wilde
mr. R. van der Wilt
prof.dr. R.A. Wolf
mr. M. Wolff
mr. A. Wolkers
mr. T.A.D. van Wordragen
mr. J. Zandee-Dingemans
mr. P.F. Zijlstra

Redactie
mr.dr. N. Djebali; prof.dr. O.C.R. Marres;
prof.mr. G.T.K. Meussen;
mr.drs. W.A.P. Nieuwenhuizen
dr. A. Rozendal; prof.dr. A.J.H. van Suilen

Redactiesecretaris
mr. R. Marchal

Redactieraad

mr. J. Lamens; prof.dr. F. Sonneveldt; prof.
dr. J.P.M. Stubbe; prof.dr. J.W. Zwemmer

Vaste medewerkers

mr. N.P. Arzini, mr. R. Beenhakker; mr.
E.R.N. Benjamins; mr. L. van den Bogerd;
drs. M.A.M. van den Broek; mr. S.C.M.J.
Bucx; mr. G.I. van Eijk; drs. N. Hoens;
mr. J.P. Hofstra; mr.dr. E.A.M. Huiskers;
mr. G.T.W. Janssen; mr. H. de Jong; mr.
K. de Jong-Braaksma; drs. F.W.G. Kam;
A.H. Kort; mr. W. Kuik; mr. drs. B.J.E. Lodder;
mr. E.J. Nederveen; mr. R. den Ouden;
mr. U.A. Salomons; mr. M.L. Scholte; mr.
A.C. Smale; mr. G.V.A. Sparos, mr. S.J.P.
Ubachs; mr.drs. R. Westerhoff; mr.drs. M.J.
Ziepzeerder

Bureauredactie

Sdu, Postbus 20025
2500 EA Den Haag
E-mail: redactie.nftr@sdu.nl

Advertentieacquisitie

Cross Media Nederland
Tim Lansbergen
010-7607324
tim@crossmedianederland.com

Drukwerk

Drukkerij Wilco, Amersfoort

Abonnementen

Sdu Klantenservice
Postbus 20025
2500 EA Den Haag
Telefoon: (070) 378 98 80

Vanwege de aard van de uitgave gaat Sdu uit van een zakelijke overeenkomst; deze overeenkomst valt onder het algemene verbintenissenrecht. Uw persoonlijke gegevens worden door ons zorgvuldig behandeld en beveiligd. Wij verwerken uw gegevens voor de uitvoering van de (abonnement)overeenkomst en om u op uw vakgebied van informatie te voorzien over gelijksoortige producten en diensten van Sdu Uitgevers B.V. Voor het toesturen van informatie over (nieuwe) producten en diensten gebruiken wij uw e-mailadres alleen als u daarvoor toestemming heeft gegeven. Uw toestemming kunt u altijd intrekken door gebruik te maken van de afmeldlink in het toegezonden e-mailbericht. Als u in het geheel geen informatie wenst te ontvangen over producten en/of diensten, dan kunt u dit laten weten aan Sdu Klantenservice: informatie@sdu.nl. Abonnementen gelden voor minimaal één jaar en hebben een opzegtermijn van twee maanden. Onze uitgaven zijn ook verkrijgbaar in de boekhandel. Voor informatie over onze leveringsvoorwaarden kunt u terecht op www.sdu.nl.

Citeerwijze

NFTR 2022/1

Uitgeefformule

NFTR bevat het nieuws over het volledige fiscale vakgebied. NFTR brengt het nieuws in de vorm van puntige samenvattingen en commentaren op jurisprudentie en wet- en regelgeving. In de redactionele formule van NFTR staat een letterlijke weergave van de rechtsoverwegingen van alle Hoge Raadarrresten en de belangrijkste uitspraken (HvJ, gerechtshoven en rechtbanken) centraal. De overige uitspraken en andere fiscale bronnen worden kort gesignaleerd. NFTR stelt gratis alle volledige brondocumenten in elektronische vorm ter beschikking aan abonnees.

De auteurs van de rubriek *Opinie* worden door de uitgever uitgenodigd om hun opinie te geven over een door henzelf gekozen fiscaal onderwerp. De keuze en invulling van het onderwerp vallen buiten de verantwoordelijkheid van de redactie en uitgever.

Het schrijven van commentaren op jurisprudentie en wet- en regelgeving gebeurt op initiatief van de redactie. Er vindt wel een (fiscaaltechnische) toets plaats van bijdragen van commentaren.

De auteurs van NFTR schrijven op persoonlijke titel. De meningen die in NFTR worden gegeven zijn geheel voor rekening van de betrokken auteur. De redactie en uitgever aanvaarden hiervoor geen enkele aansprakelijkheid.

©Sdu B.V. 2022

Alle rechten voorbehouden.

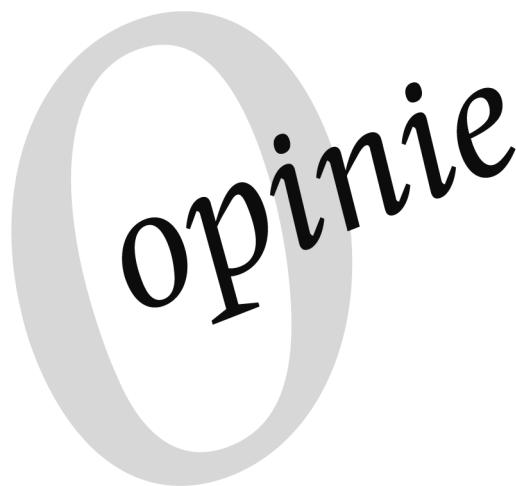
Behoudens de door de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd (waaronder begrepen het opslaan in een geautomatiseerd gegevensbestand) of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De bij toepassing van art. 16b en 17 Auteurswet wettelijk verschuldigde vergoedingen wegens fotokopieën, dienen te worden voldaan aan de Stichting Pro, Postbus 3060, 2130 KB te Hoofddorp (www.stichting-pro.nl). Voor het

overnemen van een gedeelte van deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken op grond van art. 16 Auteurswet dient men zich tevoren tot de uitgever te wenden. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgevers geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden.

Het al dan niet op verzoek van de redactie aanbieden van uitspraken of artikelen aan NFTR impliceert toestemming voor openbaarmaking en vervoelvoudiging t.b.v. de elektronische ontsluiting van (delen van) NFTR in enige vorm.

dr. D. Molenaar*

Liever een freelancer dan een bureaucraat

‘De geest moet waaien’ - Johnny van Doorn (1977)

Beleid is terug naar de vaste dienstbetrekking

Volgens het coalitieakkoord wil het nieuwe kabinet grote hervormingen op de arbeidsmarkt doorvoeren. Daarbij zullen het rapport van de Commissie-Borstlap van januari 2020 en het SER MLT-advies van juni 2021 als leidraad voor de inrichting gaan fungeren. Dat betekent een terugkeer naar de vaste dienstbetrekking, want met name het SER-rapport pleit voor meer interne en minder externe flexibiliteit. In andere publicaties komt dat ook vaker naar voren, mede gevoed door de ervaringen bij Uber, maaltijden-, boodschappen- en pakketbezorgers en andere internetplatforms en door de inkomensgevolgen van de COVID-pandemie.

Ik merk dat ik moeite heb met de nieuwe verheerlijking van de vaste baan, van de zekerheid waarvan we allemaal beter zouden worden. Het doet me terugdenken aan twintig jaar geleden, toen de zelfstandigheid opkwam. De titel van deze *Opinie* heb ik van een column uit *NRC Handelsblad* van maart 2008, geschreven door Arjan van den Born, ‘Liever een freelancer dan nog een bureaucraat’. Hij reageerde daarmee op een artikel uit dezelfde krant van februari 2008 van Menno van der Veen, ‘De schaduwkanten van de freelancemoraal’. We zijn dertien jaar verder en er is veel gebeurd; goed om te bespreken waar we nu staan en hoe we verder kunnen.

Golfbeweging

Eerst een historisch perspectief. Bij de ontwikkeling van ‘in dienstbetrekking’ en ‘zelfstandig’ werken is er sprake van een golfbeweging. Tot en met de jaren negentig was de dienstbetrekking de norm. Er waren wel zelfstandigen, maar die hadden een echt bedrijf of zelfstandig beroep en de freelancers/zzp’ers zoals we die nu in vele verschijningsvormen kennen, waren er nog maar weinig. De werknemersverzekeringen waren belangrijk: ZW, WAO en WW, en de fiscale aftrekposten voor zelfstandigen waren bescheiden. De twee kabinetten-Kok, met PvdA en VVD, hebben echter de ontwikkeling naar meer zelfstandigen in gang gezet, want onder het motto ‘werk, werk, werk’ werd de zelfstan-

digenaftrek verhoogd omdat meer werk door zelfstandigen net zo belangrijk werd gevonden als nieuwe banen voor werknemers. Ook werd de ZW afgeschaft en werd het eerstejaarsrisico van ziekte bij de werkgevers neergelegd, waardoor het in dienst nemen van werknemers gevaarlijker werd.

In de jaren nul kwam het zelfstandig werken steeds meer op. De vaste baan werd als een sleur ervaren, de vrijheid lonkte. In de Tweede en Eerste Kamer werd in 2004 gediscussieerd over de Verklaring Arbeidsrelatie en werd afgedwongen bij minister De Geus (Sociale Zaken) dat de VAR-wuo en de VAR-dga absolute vrijwaring moesten geven aan de opdrachtgevers. Hij sribbelde nog tegen met het argument dat de Belastingdienst misschien de mankracht niet had om zowel de aanvragen goed te beoordelen als achteraf de vermeende zelfstandigen te controleren, maar het parlement vond dat er op de VAR’s en de invloed van de zelfstandigen op de werkgelegenheid vertrouwd moest kunnen worden.

Daarna werd in 2007 de zelfstandigenaftrek verder verhoogd en werd de MKB-winstvrijstelling ingevoerd, waardoor het fiscale gat tussen werknemers en zelfstandigen substantieel werd. Bij € 40.000 inkomen per jaar hoefde een zelfstandige circa € 6.000 minder inkomstenbelasting te betalen dan een werknemer, en dat werd een aantrekkelijk verschil. Opvallend genoeg kwamen er in de economische crisis die volgde op de kredietcrisis van 2008-2009 juist meer zelfstandigen bij. Na ontslag als werknemer gingen velen als zelfstandige verder, want zij konden zelfs met minder brutoinkomen toch hetzelfde of meer netto overhouden. Dat er dan geen arbeidsongeschiktheidsverzekering en pensioenopbouw waren, werd door sommigen eerder als voordeel van zelfstandigheid gezien dan als gevaar.

In de jaren tien groeide dit verder tot meer dan een miljoen geregistreerde zelfstandigen zonder personeel. De Belastingdienst erkende het systeem van de VAR niet meer aan te kunnen; het beoordelen van de aanvragen lukte al nauwelijks, laat staan het achteraf controleren van individuele zelfstandigen. De oplossing werd gevonden in de Wet DBA, die de verantwoordelijkheid weer bij de opdrachtgevers/werkgevers legde, maar daartegen kwam zo veel weerstand dat staatssecretaris Wiebes in november 2016

* Dr. D. Molenaar is werkzaam bij All Arts Belastingadviseurs en als onderzoeker verbonden aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

de handhaving moest uitstellen om het vege (politieke) lijf te redden. De geest van zelfstandig werken was in de samenleving duidelijk uit de fles. Zelfs een ruime parlementaire meerderheid voor de Wet DBA kreeg die maatschappelijke weerstand niet veranderd.

Ook allerlei klein en sterk gereguleerd werk werd intussen soms als zelfstandigheid vormgegeven, waardoor aan de onderkant van de samenleving een laag inkomen werd gecombineerd met nauwelijks sociale bescherming. Maar de weerstand hiertegen groeide en zo is er een nieuwe beweging richting de dienstbetrekking ontstaan. In 2022 lijkt het nieuwe kabinet hiermee aan de slag te willen gaan.

Zegeningen en gevaren van de vaste baan

Een groot voordeel van een vaste baan is werk- en inkomenszekerheid. Een ontslagvergoeding is nog steeds duur voor een werkgever. Een werkgever zal er daarom goed over nadenken of hij een vaste dienstbetrekking wil beëindigen. Met een vaste baan kan een huis worden gekocht en een hypotheeklening worden verkregen. Het idee van een vaste baan past bij een privéleven van trouwen, kinderen krijgen, geluk, midlifecrisis, burn-out, scheiden, mantelzorg voor ouders, verre reizen maken en met pensioen gaan. En voor velen leidt het ook tot grote betrokkenheid bij de organisatie waarvoor gewerkt wordt en tot een goede carrièreontwikkeling.

De gevaren van de vaste baan zijn echter helaas ook volop aanwezig, zeker op latere leeftijd, namelijk verstarren in het werk, geen ontwikkeling meer willen, niet meer uitgedaagd worden door telkens dezelfde soort werkzaamheden, volkomen vastdraaien en het niet aandurven om een stap naar een andere functie of organisatie te maken.

Eind jaren negentig kwam het schrikbeeld hiervan naar voren in de boekenserie *Het Bureau* van J.J. Voskuil, waarin hoofdpersoon Maarten Koning op een bureau van onderzoek naar dialectologie, volkskunde en naamkunde volkomen verstrikt raakte op een werkplek waar hij zich ongelukkig voelde, maar waar hij bleef werken vanwege de zekerheid van de vaste baan. Voskuil had *Het Bureau* gebaseerd op zijn ervaringen bij het Meertens Instituut in Amsterdam, en had echte werknemers daar met fictieve namen in zijn boeken opgenomen. Je werd er helemaal triest van als je las wat zij meemaakten en hoe de tijd voorbijging met veel gedoe maar weinig vooruitgang. Het was vreselijk om zo te moeten werken en leven.

Helaas ken ik uit eigen ervaring ook veel voorbeelden van werknemers die al heel lang ergens werkten en in een 'gouden kooi' zaten, want vanwege hun geweldige arbeidsvoorwaarden gingen ze natuurlijk geen andere baan zoeken, ook al waren ze ongelukkig.

Dat dit nog steeds volop vóórkomt, laat een promotieonderzoek van Jenny Huijs aan de Universiteit Utrecht van september 2019 zien. Dat gaat over werknemers die 'mentaal al met pensioen zijn': werknemers die zijn afgehaakt, weinig waardering voelen voor het werk, niet bevlogen meer zijn, geen zin hebben in doorleren en dus blijven zitten tot ze eindelijk met pensioen mogen. Werkgevers kunnen niets met hen, want als er een arbeidsconflict komt, zal de werknemer ziek thuis blijven en moet het salaris twee jaar doorbetaald worden (het tweede jaar voor 70%) of zal het tot ontslag komen met een aanzienlijke vergoeding. Met de komst van de transitievergoeding was de verwachting dat die kosten veel lager zouden worden, maar rechters

beschermen werknemers vaak, waardoor er toch een 'billijke' vergoeding moet worden betaald, en dat kan een fors bedrag zijn.

Het gevolg is dat iedereen ongelukkig is: zowel de werknemer die tegen zijn zin veel te lang blijft zitten als de werkgever die hem of haar niet meer in beweging krijgt. En bij een ontslagprocedure kan er ook nog persoonlijke beschadiging bij komen als het tot een langdurige juridische vechtpartij komt.

Het Joodse gezegde 'Ik wens u veel personeel', waarmee wordt bedoeld dat het hebben van veel personeel geassocieerd wordt met grote zorgen en last, is hierop van toepassing.

Ruimte en beperkingen van zelfstandigheid

Dat is toch heel anders bij zelfstandigen. Zij hebben geen zekerheid over hun werk en moeten zich blijven ontwikkelen om interessant te blijven voor opdrachtgevers en zo hun inkomen te kunnen verdienen. Ze moeten hun sterke kanten uitbouwen en hun zwakke punten zien te verbeteren om het werk te kunnen blijven binnenhalen. En dat moet intrinsiek vanuit henzelf komen, want er is geen werkgever die hen op sleeptouw neemt. Geen zin hebben is geen optie voor een zelfstandige; het is 'dan maak je maar zin' om overeind te blijven op de markt.

Veel voormalige werknemers met een vaste baan die ontslagen werden vanwege een reorganisatie of omdat ze echt niets meer deden, zijn weer in beweging gekomen door als freelancer/zelfstandige te gaan werken, waarbij het de laatste jaren voor de werkgever alleen maar klagen en niets meer doen was, terwijl na het rouwproces van het ontslag en de keuze voor de zelfstandigheid een nieuwe bloeiperiode begon met creativiteit, flexibiliteit, beweging en daadkracht. Het werden weer leuke mensen, fijnere echtgenoten, betere vaders of moeders en hun toekomst ging er zonniger uitzien. Zelfstandigheid maakt iets los in mensen. Zoals ik begin 2020 in de NRC in een interview met een freelance verpleegkundige las: 'Als zzp'er word ik elke ochtend gelukkig wakker.'

Maar natuurlijk biedt zelfstandigheid geen zekerheid, want opdrachten kunnen ophouden, het aanbod aan werk kan niet passen bij de vraag van de markt, de betaling kan ondermaats zijn, betalingen van debiteuren kunnen uitblijven, acquisitie vraagt durf en overtuiging, en ziekte en andere persoonlijke sores kunnen alle goede mogelijkheden belemmeren. En het is moeilijk om als zelfstandige echt langdurig bij te dragen aan de ontwikkeling van een bedrijf. Naast het al genoemde kleine en sterk gereguleerde (zogenoemde) zelfstandige werk, dat weinig oplevert.

De pandemie

Een belangrijke duw weg van de zelfstandigheid in de richting van de dienstbetrekking komt van de huidige COVID-pandemie. Werkgevers met sterk omzetverlies krijgen tot 90% van de salariskosten (incl. werkgeverslasten) vergoed met de NOW, waardoor werknemers niet ontslagen hoeven te worden en de werkgelegenheid in stand kan blijven. Het is genereus van de overheid en het blijkt te werken. Maar zelfstandigen krijgen niet meer dan € 1.050 per maand aan TOZO (en € 1.500 bij twee zelfstandigen in één huishouding), eerst nog zonder invloed van het inkomen van de partner, maar later toch wel. Tsja, dat is wel een erg groot verschil

in het voordeel van het werknemerschap. De laatste tijd is er vaak gezegd dat dit een zwarte schaduwzijde van de doorgeschoten hoeveelheid zelfstandigen is. En dat werken het beste in dienstbetrekking gedaan kan worden.

Ik wil er iets anders over zeggen. Waarom geldt die generuze inkomensondersteuning tot 90% alleen voor werknemers? Wat zijn die in Nederland meer waard dan zelfstandigen, die alleen het absolute minimum als ondersteuning krijgen? Het kan niet het argument zijn dat zelfstandigen zelf voor het risico hebben gekozen, want dat hebben de bedrijven met de werknemers ook. Die hebben een onverwacht cadeau gekregen met de NOW, waar behalve het behoud van werkgelegenheid geen enkele grond voor was. Met datzelfde argument hadden de zelfstandigen ook tot 90% van hun verlies van inkomen aangevuld kunnen krijgen. Klaarblijkelijk staan werknemers in hoger aanzien dan zelfstandigen, ook al zorgen beiden dat de Nederlandse economie blijft draaien. Of was het een afrekening omdat de zelfstandigen jarenlang die grote belastingvoordelen hebben gekregen? Nee, dat zou gemeen zijn. Het had niet zo veel miljarden extra gekost om beide groepen wél gelijkwaardig op te vangen.

Liever een freelancer dan een bureaucraat

De analyses en bouwstenen van de Commissie-Borstlap in het rapport 'In wat voor land willen wij werken' zijn goed. Dat zijn inderdaad richtingen waar het nieuwe kabinet mee verder kan. Maar ze zijn ook neutraal als het gaat om de inspiratie voor het werk, de creativiteit, de innerlijke drang van de werkende om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor de eigen ontwikkeling. De Commissie-Borstlap zorgt voor een bodem en voor basisvoorzieningen, maar voorkomt geen herhalingen van *Het Bureau* en het 'mentaal al met pensioen zijn'.

Het advies van de SER voor de middellange termijn (2021-2025) maakt al meer een keuze, maar juist de verkeerde kant op, wat mij betreft. Het begint in de samenvatting met 'De arbeidsmarkt van morgen biedt mensen duurzame werk- en inkomenszekerheid ...'. Als dat het eerste is waar het om gaat, hebben we niets geleerd van twintig jaar groei van zelfstandigen. Natuurlijk is zekerheid fijn, maar als een soort basis, niet als verwezenlijking. Van de freelancers, zelfstandigen en zzp'ers moeten we geleerd hebben dat onder de druk van de onzekerheid over het inkomen er veel creativiteit en inventiviteit ontstaat, en dat mensen bereid zijn om meer te doen dan wanneer ze weten dat hun kostje toch op voorhand al wel gekocht is. De SER schrijft bij het onderdeel 'zelfstandige arbeid' vooral over het tegenaan van schijnzelfstandigheid en over de sociale verzekeringen. Dat doet de betekenis van zelfstandigen in de economie en samenleving enorm tekort.

Maar daar wil ik wel aan toevoegen dat natuurlijk niet iedereen geschikt is om als zelfstandige te werken. Veel mensen hebben dat niet in zich en zouden faliekant mislukken als ze het wel zouden proberen. Daar zijn ook genoeg voorbeelden van bij de ruim één miljoen zzp'ers die we momenteel hebben. Die teloorgang moeten we ook voorkomen.

Sowieso vind ik dat we moeten doorgaan met het verkleinen van de fiscale verschillen tussen werknemers en zelfstandigen, want daarmee komt de afweging tussen in dienstbetrekking of zelfstandig werken weer meer in balans. Hierover schreef ik reeds in mijn *Opinie* in NTFR 2019/145, en gelukkig is dat deels op gang aan het komen. De zelfstandigenaftrek wordt al sterk verlaagd, terwijl de MKB-winstvrijstelling wel lijkt te blijven bestaan. Er komt een verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen, al zou het het eenvoudigst zijn om daarvoor aan te sluiten bij de WAO (WIA/WGA) en de wachttijd te verkorten tot één jaar. Helaas is er nog geen zicht op een verplichte minimumpensioenregeling voor alle werkenden, maar wie weet komt dat nog; het Pensioenakkoord geeft al meer mogelijkheden voor zelfstandigen.

Voor de toekomst is het eerlijk als werknemers en zelfstandigen fiscaal en voor de sociale verzekeringen zo veel mogelijk gelijk behandeld worden.

Ruimte voor zelfstandigheid

Vat deze *Opinie* niet op als het verwerpen van de vaste dienstbetrekking en het ophemelen van het zelfstandig werken. Natuurlijk zijn veel vaste dienstbetrekkingen goed om organisaties te laten functioneren en groeien, hebben veel werknemers het naar hun zin én kunnen zij daarin een goede ontwikkeling doormaken. En zeker zijn er veel zelfstandigen die veel te weinig verdienen, maar toch doorgaan ondanks het gebrek aan perspectief.

Maar ik vind het vooral belangrijk dat er in de afgelopen twintig jaar een beweging is losgekomen die veel werkenden en onze arbeidsmarkt goed heeft gedaan. Weg uit de sleur, de modder en de verstikking, op naar de ruimte en de vrijheid die tot nieuwe plannen en activiteit leidt. Zoals Johnny van Doorn beschrijft in zijn boek *De geest moet waaien*, waarin het gaat over een jongen die zich bevrijdde van de banden van zijn verleden, en die zich, gedreven door een dichterlijk verlangen, stortte in avonturen waarmee hij vriendschap en liefde ontdekte, en waarmee hij ook in staat was om ondanks zijn grote plannen de werkelijkheid onder ogen te zien. Daarmee werd hij echt zichzelf en triomfeerde hij over de trivialiteit van alledag.

Veel huidige zelfstandigen hebben dit al doorgemaakt in hun werk en zijn creatiever, actiever en gelukkiger geworden. Niet allemaal, dat weet ik, maar ik zou dit aspect willen blijven zien op de arbeidsmarkt van de toekomst. De geest van de freelancer, de zelfstandige moet blijven waaien, en we moeten voorkomen dat we in de maffe omgeving van de bureaucraten terechtkomen. Iedereen moet de ruimte krijgen om zich te ontplooien en trots te zijn op wat hij of zij zelf bereikt. Misschien een tijdje uit dienst gaan om als zelfstandige te gaan werken en een paar jaar later weer ergens een baan aannemen. Flexibiliteit moet niet alleen binnen organisaties meer ruimte krijgen, maar is ook daarbuiten heel erg nodig. Volop plek voor freelancers, zelfstandigen en zzp'ers op de nieuwe arbeidsmarkt.